

8^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

ΠΛΑΤΩΝ, Πολιτεία 514a-515c

Μετὰ ταῦτα δὴ, εἶπον, ἀπέικασον τοιούτῳ πάθει τὴν ἡμετέραν φύσιν παιδείας τε πέρι καὶ ἀπαιδευσίας. Ἴδὲ γὰρ ἀνθρώπους οἷον ἐν καταγείῳ οἰκῆσει σπηλαιώδει, ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον ἐχούση μακρὰν παρὰ πᾶν τὸ σπήλαιον, ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς αὐχένας, ὥστε μένειν τε αὐτοὺς εἰς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὄραν, κύκλῳ δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἀδυνάτους περιάγειν, φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς ἄνωθεν καὶ πόρρωθεν καόμενον ὀπισθεν αὐτῶν, μεταξὺ δὲ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν δεσμοτῶν ἐπάνω ὁδόν, παρ' ἣν ἰδὲ τειχίον παρωκοδομημένον, ὥσπερ τοῖς θαυματοποιοῖς πρὸ τῶν ἀνθρώπων πρόκειται τὰ παραφράγματα, ὑπὲρ ὧν τὰ θαύματα δεικνύασιν. Ὅρῳ, ἔφη. Ὅρα τοίνυν παρὰ τοῦτο τὸ τειχίον φέροντας ἀνθρώπους σκευὴ τε παντοδαπὰ ὑπερέχοντα τοῦ τειχίου καὶ ἀνδριάντας καὶ ἄλλα ζῶα λίθινά τε καὶ ξύλινα καὶ παντοῖα εἰργασμένα, οἷον εἰκὸς τοὺς μὲν φθεγγομένους, τοὺς δὲ σιγῶντας τῶν παραφερόντων. Ἄτοπον, ἔφη, λέγεις εἰκόνα καὶ δεσμώτας ἀτόπους. Ὅμοίους ἡμῖν, ἦν δ' ἐγὼ τοὺς γὰρ τοιούτους πρῶτον μὲν ἑαυτῶν τε καὶ ἀλλήλων οἶει ἂν τι ἕωρακένοι ἄλλο πλὴν τὰς σκιάς τὰς ὑπὸ τοῦ πυρὸς εἰς τὸ καταντικρὺ αὐτῶν τοῦ σπηλαίου προσπιπτούσας; Πῶς γάρ, ἔφη, εἰ ἀκινήτους γε τὰς κεφαλὰς ἔχειν ἠναγκασμένοι εἶεν διὰ βίου; Τί δὲ τῶν παραφερομένων; οὐ ταῦτόν τοῦτο; Τί μὴν; Εἰ οὖν διαλέγεσθαι οἶοί τ' εἶεν πρὸς ἀλλήλους, οὐ ταῦτα ἡγῆ ἂν τὰ ὄντα αὐτοὺς νομίζειν ἄπερ ὄρῳεν; Ἀνάγκη. Τί δ' εἰ καὶ ἡχῶ τὸ δεσμοτήριον ἐκ τοῦ καταντικρὺ ἔχοι; ὅποτε τις τῶν παριόντων φθέγγαιτο, οἶει ἂν ἄλλο τι αὐτοὺς ἡγεῖσθαι τὸ φθεγγόμενον ἢ τὴν παριούσαν σκιάν; Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγ', ἔφη. Παντάπασι δὴ, ἦν δ' ἐγὼ, οἱ τοιοῦτοι οὐκ ἂν ἄλλο τι νομίζοιεν τὸ ἀληθὲς ἢ τὰς τῶν σκευαστῶν σκιάς. Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη.

A. Να ελέγξετε την ορθότητα των παρακάτω φράσεων σύμφωνα με το νόημα του κειμένου.

1. Το σκηνικό που περιγράφει ο Σωκράτης εξελίσσεται σε ένα παραλίμνιο σπήλαιο.
2. Οι δεσμώτες βρίσκονται στην κατάσταση αυτή από την παιδική τους ηλικία.
3. Οι δεσμώτες μπορούν να βλέπουν μόνο μπροστά τους και τους διπλανούς τους.
4. Η φωτιά που καίει βρίσκεται πίσω από τους δεσμώτες στο ίδιο επίπεδο που βρίσκονται και αυτοί.
5. Οι δεσμώτες βλέπουν στον αντικρινό τους τοίχο τις σκιές των ανθρώπων που μεταφέρουν πράγματα.
6. Τα πράγματα που μεταφέρουν οι άνθρωποι είναι φτιαγμένα από κάθε είδους υλικό.
7. Ο Γλαύκωνας παραξενεύεται με την εικόνα που του περιγράφει ο Σωκράτης.

8. Οι δεσμώτες διαφωνούν για τις σκιές που σχηματίζουν οι εικόνες που βλέπουν στον τοίχο απέναντί τους.
9. Οι δεσμώτες συμφωνούν ότι οι ήχοι που ακούνε προέρχονται από τις σκιές στον τοίχο.
10. Ο Γλαύκωνας συμφωνεί με τον Σωκράτη στο ότι οι δεσμώτες θεωρούν τις σκιές αληθινές.

B. Να επιλέξετε την απάντηση που συμπληρώνει σωστά τη θεματική πρόταση που σας δίνεται.

1. Ο Σωκράτης περιγράφει μια εικόνα με το σπήλαιο και τους δεσμώτες για να αντιληφθούν οι ακροατές του

- α) ότι η ψυχή είναι φυλακισμένη στις αισθήσεις
- β) ότι τα σώματα είναι δέσμια των αισθήσεων
- γ) ότι οι δεσμώτες δεν αντιλαμβάνονται με τον ίδιο τρόπο τα δεδομένα των αισθήσεων.

2. άπείκασον: Με το ρήμα αυτό δεν εξυπηρετείται

- α) η συμβολική σημασία της διήγησης
- β) η αλληγορική σημασία της διήγησης
- γ) η κυριολεκτική σημασία της διήγησης.

3. Η αλληγορία του σπηλαίου, όπως αναπτύσσεται στην αρχή του Ζ' βιβλίου της Πολιτείας, δεν αναφέρεται

- α) στην επίδραση που ασκεί η παιδεία στην ανθρώπινη φύση
- β) στην αντίθεση ανάμεσα στον κόσμο που συλλαμβάνουμε με τις αισθήσεις μας και στον κόσμο της νόησης
- γ) στην αντίθεση ανάμεσα στην επίγεια και στη μεταθανάτια ζωή.

4. Στον μύθο του σπηλαίου συμπυκνώνονται ζητήματα

- α) οντολογίας
- β) ηθικής φιλοσοφίας
- γ) επιστημολογίας.

5. Στην πλατωνική Πολιτεία το περιεχόμενο της παιδείας δεν συναρτάται με

- α) την ηθική διαπαιδαγώγηση
- β) την πρακτική σοφία
- γ) την αναζήτηση του αληθινά υπαρκτού.

6. Η πλατωνική εικόνα του σπηλαίου παρουσιάζει ομοιότητες με την τραγωδία του Αισχύλου

- α) Προμηθεύς Δεσμώτης
- β) Προμηθεύς Πυρφόρος
- γ) Προμηθεύς Ανόμενος.

7. Οι άνδριάντες είναι εικόνες φυσικών αντικειμένων

- α) που προέρχονται από το κατώτερο όρατόν
- β) που προέρχονται από το ανώτερο όρατόν
- γ) που αντλούν το φως τους από το φως του πυρός.

8. Άτοπον, ἔφη, λέγεις εἰκόνα: Με τη φράση αυτή

- α) προωθείται ο φιλοσοφικός στοχασμός του Πλάτωνα
- β) παρουσιάζεται η πνευματική ανωτερότητα του Σωκράτη
- γ) περιγράφεται με γλαφυρό τρόπο μια πραγματική κατάσταση.

9. Τα αντιληπτικά αισθήματα των ανθρώπων χαρακτηρίζονται

- α) από σταθερότητα
- β) από διάρκεια
- γ) από μεταβλητότητα.

10. Σύμφωνα με την πλατωνική γραμμή της γνώσης οι Ιδέες

- α) είναι χωριστές από τα αισθητά αντικείμενα
- β) γίνονται αντιληπτές με το επιθυμητικό μέρος της ψυχής
- γ) ανήκουν στον αναβαθμό της εικασίας.

11. Η πλατωνική γραμμή της γνώσης περιλαμβάνει σε ανιούσα κλιμάκωση τους αναβαθμούς

α) εικασία → πίστη → διάνοια → νόηση ή επιστήμη

β) εικασία → διάνοια → νόηση ή επιστήμη → πίστη

γ) εικασία → πίστη → νόηση ή επιστήμη → διάνοια

12. Να σημειώσετε τον συμβολισμό που δεν ανταποκρίνεται στην εξήγηση της αλληγορίας του σπηλαίου

α) η σπηλιά είναι η αισθητή πραγματικότητα, η πολιτική κοινωνία, στην οποία δεν κυβερνούν οι πεπαιδευμένοι

β) η τεχνητή φωτιά συμβολίζει την προσήλωση στα υλικά αγαθά που κρατάει τους ανθρώπους μακριά από τη θέαση του αγαθού

γ) ο φωτεινός κόσμος συμβολίζει την αληθινή πραγματικότητα που γίνεται αντιληπτή μόνο με τη νόηση.

13. Άτοπον, ἔφη, λέγεις εἰκόνα καὶ δεσμώτας ἀτόπους.: Η φράση του Γλαύκωνα συνιστά

α) αιτιολογικό σχόλιο

β) αξιολογικό σχόλιο

γ) επεξηγηματικό σχόλιο

14. Ὅμοιους ἡμῖν, ἦν δ' ἐγώ: Η απάντηση του Σωκράτη στον Γλαύκωνα συνιστά

α) αιτιολογικό σχόλιο

β) αξιολογικό σχόλιο

γ) επεξηγηματικό σχόλιο

15-16-17. Να αντιστοιχίσετε τα χωρία της στήλης Α με την εικόνα που ταιριάζει από τη στήλη Β.

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Ὅρα τοίνυν παρὰ τοῦτο τὸ τειχίον φέροντας ἀνθρώπους σκευή τε παντοδαπὰ ὑπερέχοντα τοῦ τειχίου καὶ ἀνδριάντας καὶ ἄλλα ζῶα λίθινά τε καὶ ξύλινα καὶ παντοῖα εἰργασμένα.	α) οπτική εικόνα
2. τοὺς γὰρ τοιούτους πρῶτον μὲν ἑαυτῶν τε καὶ ἀλλήλων οἶει ἂν τι ἕωρακέναι ἄλλο πλὴν τὰς σκιάς τὰς ὑπὸ τοῦ πυρὸς εἰς τὸ καταντικρὺ αὐτῶν τοῦ σπηλαίου προσπιπτούσας.	β) ακουστική εικόνα
3. ὅποτε τις τῶν παριόντων φθέγγεται, οἶει ἂν ἄλλο τι αὐτοὺς ἠγεῖσθαι τὸ φθεγγόμενον ἢ τὴν παρῶσαν σκιάν;	γ) κινητική εικόνα

18-19-20. Να αντιστοιχίσετε τα χωρία της στήλης Α με το σχήμα λόγου που χρησιμοποιείται όπως παρουσιάζεται στη στήλη Β και τη λειτουργικότητά που επιτυγχάνεται από το δεδομένο εκφραστικό σχήμα όπως δίνεται στη στήλη Γ.

Στήλη Α	Στήλη Β	Στήλη Γ
1. «κατάγειος», «περιάγειν» «ὑπερέχοντα», «παραφερόντων»	Α) Αλληγορία	α) προσδίδει στην περιγραφή αμεσότητα
2. «ἀπέικασον»	Β) Χρήση σύνθετων λέξεων	β) προσδίδει στην περιγραφή ακρίβεια και λεπτομέρεια
3. «ιδέ», «ὄρα»	Γ) Χρήση β' ενικού προσώπου	γ) κερδίζει την προσοχή και το ενδιαφέρον του αναγνώστη